

AZ ÜZEMI MŰSZAKI ÉS SZAKSZERVEZETI KÖNYVTÁRAK  
EGYÜTTMŰKÖDÉSE AZ ÉLELMISZERIPARBAN.

A szakszervezeti és műszaki könyvtárak együttműködéséről szóló - előző számunkban megjelent - cikkhez érkezett jelen hozzászólást azzal a megjegyzéssel közöljük, hogy az OMK Tóth Árpád elvtárs megállapításaival csak az élelmiszeripar területére vonatkozóan ért egyet. Egyben kérjük a műszaki könyvtárosokat, hogy hozzászólásaikkal, leveleikkel járuljanak hozzá ennek a fontos kérdésnek elméleti tisztázásához és gyakorlati továbbfejlesztéséhez.

Szerkesztőség

Az üzemi termelés műszaki fejlesztése fokozott feladatot jelent a könyvtáraknak. Nyugodtan állíthatjuk, hogy az a segítség, melyet a könyvtárak a jelenben a termelőmunkának adnak, csak csekély töredéke annak, amit a jövőben nyújtaniuk kell. Természetesen helytelen lenne lebecsülni az üzemi műszaki könyvtárak jelenlegi munkáját, de ha országos szinten nézzük, kétségtelen, hogy nem kielégítő.

Könyvtárosaink helyesen ismerték fel a műszaki könyvtárakra, a műszaki könyvekre váró feladatokat, és a könyvtárak egyik, nagyon fontos betegségével, az üzemi műszaki és szakszervezeti könyvtár elszakadásával az utóbbi időben behatóan foglalkoznak.

Gyakran ez az elszigetelődés a műszaki könyvtáros részéről tapasztalható. De helyes-e a műszaki könyvtárak jelenlegi feladatait erre a kérdésre leszűkíteni? Igaz, hogy ha egy üzem keretein belül a függetlenített műszaki és a függetlenített szakszervezeti könyvtáros együtt dolgozik, kölcsönösen segítik egymást, munkájukat sokkal eredményesebbé tehetik. De -tegyük fel újra-, ez most a legelső feladat? Szerintem -legalább az élelmiszeriparban- nem.

Azoknak az üzemeknek a száma, ahol függetlenített műszaki, vagy függetlenített szakszervezeti könyvtáros dolgoz-

zik, csak csekély töredék az ország üzemének számához viszonyítva. Pl. ahogyan az alábbi példa is igazolja, az élelmiszeripar sok száz üzemében, éppen, mert az üzemek többsége kisüzem, vagy középüzem, egyetlen függetlenített műszaki könyvtáros sincs, és a nemrég alakult ÉDOSz központi szakszervezeti könyvtár dolgozóin kívül mindössze két üzemben van függetlenített szakszervezeti könyvtáros.

Talán egyesek úgy gondolják, hogy először a nagyüzemekkel foglalkoznak, és csak azután a közép és kisüzemekkel. Vagy csak a nagyüzemek szakkönyv-ellátását tekintik feladatuknak. Nem szabad elfelejteni, hogy Magyarország élelmiszeripari termelése pl. a Szovjetunióhoz viszonyítva kisüzem jellegű. Nem számolhatunk azzal, hogy pl. a baromfifeldolgozás, vagy a gyümölcs- és szeszipar olyan hatalmas iparágakká fejlődnek, mint a vasipar.

Helytelen tehát a műszaki könyvtárak kérdését csupán a nagyüzemek szakkönyv-ellátására csökkenteni. Komoly kutatómunka nincs az üzem nagyságához kötve, még kevésbé az újítás, a műszaki fejlesztés! **F o n t o s f e l a d a t** tehát, hogy az ország üzemének kb. 80-85 %-át kitevő közép és kisüzemek szakkönyv-ellátásával is foglalkozzunk. A következőkben ismertetem az élelmiszeripar szakkönyv-ellátásának helyzetét, mely tarthatatlan, és nagyon sürgeti a kérdés gyors megoldását.

Amint említettem, az élelmiszeripar sok száz üzemében egyetlen függetlenített műszaki könyvtáros sem dolgozik. A szakkönyv-ellátást úgy kísérelték meg megoldani, hogy az Élelmiszeripari Minisztérium a 324.090/1954. sz. rendeletével, -/Élip. Értesítő, 1954. okt. 12. 46. sz./- 84 üzemet és 10 kutatóintézetet szakkönyvtár fejlesztésre kijelölt, ill. engedélyezte, hogy a 5675. sz. "Előfizetések és szakkönyvek" elnevezésű számla terhére szakkönyveket vásároljon. Ez a 84 üzem az élelmiszeriparnak még 15 %-át sem jelenti! Hogy hogyan jut szakkönyvhöz pl. a műszaki könyvtár fejlesztésére ki nem jelölt Paksi Konzervgyár, az jelenleg nagyon kérdéses, nem is beszélve a megoldatlan külföldi szaklap-, és dokumentáció-kérdésről.

Most nézzük meg, hogyan dolgoznak a műszaki könyvtár fejlesztésére kijelölt üzemek.

Itt azonban előre kell bocsátani valamit. Az ÉDOSz vezetősége helyesen ismerte fel a szakkönyv-ellátás hibáit és előkészületeket tett az élelmiszeripar üzemei szakkönyv-ellátásának megoldására. Jelenleg a könyvtárak felmérése folyik, és a következő, -egyáltalán nem kedvező- képet mutatja:

A műszaki könyvtár fejlesztése az egyes üzemekben teljesen szélsőséges. Tekintettel arra, hogy a fejlesztés összege nincs meghatározva; egyes vállalatok indokolatlanul keveset, mások indokolatlanul sokat költenek szakkönyvekre.

A könyveket társadalmi-munkás könyvtáros kezeli.

A vásárlás teljesen tervszerűtlen. Legtöbbször az éppen betoppanó könyvügynök kínálata szabja meg a vételt. Gyakori jelenség pl., hogy vásárolnak a szükségletnek megfelelően egy-két szakkönyvet, majd a minisztérium illetékes osztálya további 4-5 darabot küld az üzemnek ugyanabból a műből teljesen feleslegesen. Ilyen a helyzet pl. a Kőbányai Sör és Malátagyárban, a Budapesti Csokoládégyárban stb.

A rendelet megjelenése óta a műszaki könyvtárakat nem ellenőrizték. Ez is oka annak, hogy számos helyen a műszaki könyvekről leltárt sem készítettek. Mondhatnánk, hogy az általános helyzet az, hogy a legtöbb üzemben egy-egy új műszaki könyvet a beszerzés után azonnal elvisz valaki, és tekintettel arra, hogy a könyv nincsen leltárba véve, vissza sem hozza.

Ezeknél a könyvtáraknál is gyakori a műszaki és a szakszervezeti könyvtár merev elkülönülése. A Bél- és Szőripari Vállalatnál pl. a szakkönyveket a főmérnök szobájában tartják, ahonnan néhány szakember kivételével más nem kölcsönzi azokat.

A Tésztagyár műszaki könyvtárában több olyan fényképeszeti szakkönyvet találtunk, amelyeket kétségtelenül nem az üzemi termelés céljaira vásároltak.

A fentiekből láthatjuk, hogy az élelmiszeripar műszaki könyvellátása jelenleg korántsem kielégítő. Jó műszaki könyvtárakat csak a kutatóintézetekben találhatunk. Üzemekben egész kivételes pl. az Állati Fehérje és Takarmányelőállító Vállalat műszaki könyvtára, ahol nem csak pontos leltár van, hanem a könyvek ETO számokkal is el vannak látva.

Az Élelmiszeripari Tervező Intézet műszaki könyvtárában, ahol több ezer könyvet -köztük sok idegennyelvűt- nagyon pontosan tartanak nyilván, semmiféle szakfeldolgozás nincs.

Sehol nem találtunk az eddigi felmérések során cikk-katalógust.

Központi katalógus hiányában és a tervszerűtlen beszerzés következtében pl. a Kőbányai Sör és Malátagyár, és az Állati Fehérje Takarmányelőállító Vállalat műszaki

könyvtárai több száz forintért vásároltak olyan szakkönyvet, amelyből néhány nélkülözhetetlen adatra volt szükség.

A fentiekből láthatjuk, hogy jelenleg nem az üzemi műszaki és szakszervezeti könyvtárosok együttműködése a fő feladat, hanem egy olyan új szervezeti felépítés és módszer kidolgozása, amely lényegében alig változó pénzügyi kerettel lehetővé teszi a szakkönyv-ellátást minden üzem, minden szakember, minden újító számára.

Az ÉDOSz a közeljövőben olyan központi műszaki könyvtár létesítését tervezi, mely e kérdéseket maradéktalanul megoldja. A központi műszaki könyvtár és a központi szakszervezeti könyvtár szorosan együtt dolgozik majd. Komoly központi, könyvanyaga lesz és szakreferens segítségével állandóan az üzemek rendelkezésére áll. Gondoskodik a könyvtárközi kölcsönzésről, tervszerű beszerzésről, stb.

A műszaki és szakszervezeti könyvtárak együttműködése elsősorban a szervezeti felépítés kidolgozásánál lép fel mint elsőrendű követelmény. A kérdések megoldása tehát a most kialakuló szakszervezeti központi könyvtár szervezésétől és jó munkájától is függ.

Az ÉDOSz vezetőségének sürgetésére a műszaki könyvtárak állomány-felmérése gyors ütemben halad. Remélhető tehát, hogy a minisztérium illetékes osztályával a tárgyalások a közeljövőben megkezdődnek, és e lap hasábjain részletesen beszámolhatunk az élelmiszeripar szakkönyv-ellátásának átszervezéséről.

Tóth Árpád

x - x - x -

Kérjük előfizetőinket, hogy a jelen számhoz mellékelt postai befizetési lapon a Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója évi előfizetési díját /1 sorozat = 24.- Ft./ postafordultával befizetni sziveskedjenek.